

Je bent erin en eruit

Interview Rdwan Baroud

16 okt 2020

Rdwan is de oudste zoon van een Libanese vader en een Antilliaanse moeder. Zijn hele jeugd bracht hij door op Curaçao. Moeder deed veel aan kunst, zij zong en speelde, vader helemaal niet. Ook al hadden ze geen piano, zolang hij zich kan herinneren wilde Rdwan piano spelen. Maar zijn vader verbood hem dat. Toen die enkele maanden wegging, naar Libanon, mocht hij van zijn moeder op pianoles. 'Dat was de hemel op aarde.' Er ging een wereld open.

Met zijn moeder ging hij naar shows en voorstellingen. Hij speelde toneel op school en ook daarbuiten. 'Vanuit Nederland kwamen er allerlei regisseurs om met ons te werken, Henk van Ulsen, Coen Flink, Maxim Hamel. Ik stond meer op het toneel dan dat ik in een zaal toekeek.'

'Het zat er dus al vroeg in?'

'Ja, en het is nooit weggegaan.'

Henk van Ulsen vroeg een studiebeurs voor hem aan, op zijn 24^e kwam hij naar Nederland. Aanvankelijk wilde hij toneelschool doen, maar hij was te laat met inschrijven. Jan Kassies, de directeur van de net nieuw opgerichte Theaterschool, gaf hem de mogelijkheid een jaar rond te kijken en alles te doen wat hij wilde. 'Die man was echt een visionair. Dat jaar was geweldig, ik heb gemimed, gedanst, gespeeld, alles.' Daarna werd het de dansexpressie-opleiding van Kit Winkel. Aanvankelijk vond hij wat daar gebeurde geen dans. 'Het was totaal mesjogge, de een schreeuwde, de ander was met een trap aan het

Rdwan in *Blauw Duet* 2020

sjouwen, het sloeg nergens op.' Maar Kit overtuigde hem om te blijven. Op zeker moment stuurde zij hem met twee studenten mee, die als stagiaire lesgaven aan een school in Zuid. 'Ik zie mezelf daar nog zitten, ik zag het en dacht, dit is mijn vak. Hier ga ik nooit meer uit weg.'

Aan het eind van de studie deed hij er regie bij, plus een aparte opleiding tot theaterregisseur. Direct na afronding werd hij aangesteld als docent aan de Theaterschool. 'Ik heb daar in korte tijd heel veel geleerd. Laat mij spelen, laat mij dansen, en je hebt geen kind aan mij.' Daarna volgden de dansacademie in Rotterdam, Lucas Hoving, opleidingen in Duitsland, uitvoeringen. 'Ik ben dat al die jaren blijven doen, en nooit meer terug verhuisd naar Curaçao.' Nog steeds geeft hij dansles, ook al is hij al lang gepensioneerd. Nog steeds maakt hij films van zijn eigen uitvoeringen, ondanks de broze, zieke staat van zijn lijf.

'Wat is schoonheid voor jou?'

‘Een abstracte definitie kan ik niet geven. Schoonheid is voor mij altijd gerelateerd aan iets of iemand. Het heeft te maken met de dingen die ik zie, proef, hoor, al mijn zintuigen. Die moeten worden aangesproken, inclusief het hart. Als ik iets moois zie, word ik er zelf mooi van. Ik zie een schilderij, en wat ik zie maakt mij van binnen net zo mooi. Het schilderij komt in mij zitten, of ik in dat schilderij. Met dans heb ik dat nog veel sterker. Ik zie een dans, met mooie dansers, en ik voel mezelf precies zo. Dan weet ik, dit hier, mijn gezicht, mijn lijf, mijn beeld is allemaal niet aanwezig. Ik ben wat daar gebeurt. En dat maakt mij mooi, want ik vind het mooi.’

‘Heb je dat ook met andere dingen?’

‘Met alles. Niet alleen de kunstuitingen zoals wij die kennen, maar ook bijvoorbeeld met een gesprek. Of de smaak van iets, die kan mij van binnen helemaal lekker maken. Dan ben ik er niet meer, ik ben dat lekkere geworden. Ik ben bijvoorbeeld in een beeldengalerij, ik zie een beeld dat mij raakt. Dan sterf ik tien doden omdat ik het niet kan aanraken. Ik probeer het toch natuurlijk, stiekem, mijn handen smeken om contact. Maar het mag niet. Dus moet ik het alleen met mijn ogen doen. Ik heb dat met allerlei vormen.’ Hij wijst op twee bloempotten met planten die vlak bij onze tafel staan. ‘Ik werd er helemaal dol van dat zij die vorm hadden en dat gevoel opriepen. Als ik dat zie, word ik zelf die vormen, die bewegingen. Zo is het ook met dans. Ik word die mooie danser, ik spring mee. Het is net alsof mijn lijf opgaat in dat lijf.’

Met muziek is het anders. ‘Daar hoef ik niet te kijken, te zien wat er is. Muziek raakt me in de oren.’ Maar de rest is hetzelfde. ‘Meestal ga ik van binnen dansen, beweegt er iets in me. Het vult me. Neem Arbo van Arvo Pärt, of Spiegel im Spiegel, daar ben ik geen luisteraar meer. Ik ben deel van die muziek geworden. Ik besta niet meer, ik ga mee. Als het afgelopen is keer je, bam!, op aarde terug. Dan weet je, ik was er niet meer. Ik was muziek.’

‘Hoe werkt het als je een dans maakt? Heb je tevoren een beeld, een idee, een patroon in je hoofd van wat je wilt doen? Of verdwijnt je dan ook?’

‘Als ik zelf dans ben ik me heel bewust van mijn lijf. Ik weet dat het zal doen wat het moet doen. Ik ben wel ergens achterin vanwaar ik kan sturen. Maar dat is niet nodig, want het lijf weet het zelf. Dus ik kan er totaal niet zijn, het beweegt uit zichzelf.’ Hij zwijgt, zijn gezicht straalt. ‘Dat zijn voor mij de momenten waarop het leven rond is. Tijd, kracht, ruimte, alles valt samen, op één moment, het hier en nu. Het is het moment waarop ik het meest geniet, het meest ik ben.’

‘Hoe is dat als je met anderen danst?’

‘Hetzelfde. In die opname met Martin smolten we qua verdwijning ineens. Want hij kan dat ook. Die dans hadden we helemaal niet ingestudeerd. Maar ik weet precies waar hij is, ik voel waar hij staat.’

We krijgen het over de vraag of schoonheid een kwestie van smaak is, of van onderscheidingsvermogen, en of er zoiets bestaat als vals sentiment. In muziek heb je bijvoorbeeld 'muzak', niks-aan-de-hand-muziek, het geluidsbehang van supermarkten en grootwinkelbedrijven. Of neem films, sommige zijn onecht, het verhaal overtrokken, de personages ongeloofwaardig, gevoelens te sterk uitvergroot. Speelt dat ook bij pakweg het Zwanenmeer?

Martin Tulder en Rdwan in Blauw Duet 2020

'Het hangt altijd samen met de tijd waarin iets ontstaat. Tegenwoordig vindt men het Zwanenmeer soms vals sentiment. Vroeger was dat veel minder, omdat het in de tijd paste. Bovendien hangt het altijd samen met de ander, dié is in staat tot vals sentiment. Het is dus direct gerelateerd aan mij, aan wat ik vind, hoe ik kijk naar anderen. Ik weet dat mensen het zigeunerjongetje met een traan mooi vinden. Ik vind het vreselijk. Maar wie ben ik om van een ander te zeggen dat dat vals sentiment is? Bestaat er soms een universeel schoonheidsideaal? Ik denk het niet. Het verandert per decennium.'

We nemen een concreet voorbeeld bij de kop, de voorstelling *Session* van Sidi Larbi en Colin Dunne, waarin de losse, vrije dansstijl van de eerste wordt gecombineerd met de strakke line dance-vormen van de tweede. De reacties erop waren erg verschillend, veel mensen vonden eerdere optredens van Sidi Larbi sterker. Waar zit hem dat in? Hoe kom je aan zo'n oordeel?

'Je vergelijkt altijd met wat je eerder hebt gezien,' zegt Rdwan. 'In dit geval had Sidi Larbi twee stijlen samengebracht die te ver uiteen lagen. Het resultaat bleef voor mij een struggle, de volledige versmelting die in andere voorstellingen optrad ontstond hier niet. Ik had er meer van verwacht. Ik kreeg het idee, hij zit er tegenaan, maar het is nog niet klaar. Dat komt natuurlijk omdat ik een bepaald idee heb van hoe de dingen zouden moeten zijn. Het kan best zijn dat iemand die net zoveel vergelijking heeft als ik toch totaal iets anders vindt. Dat is heel persoonlijk.'

'Wat ontbrak er dan aan de voorstelling?'

'Hij heeft, denk ik, niet kunnen uitwerken wat hij wilde. En in ieder geval mij niet kunnen meenemen daarin. Het bleven twee dingen naast elkaar, het wreef.'

'Zou je je kunnen voorstellen dat iemand met net zoveel ervaring als jij deze voorstelling de top van Sidi Larbi's werk zou kunnen noemen?'

Hij lacht. 'Nee. Ik zou me nog wel kunnen voorstellen dat iemand dat vindt, maar niet dat het klopt. Dan zou ik niet snappen waar die persoon naar gekeken heeft.'

'Maar dan zeg je dus dat het niet een kwestie van smaak is, maar van onderscheidingsvermogen.'

'Ja. Als iemand alle voorstellingen van Sidi Larbi heeft gevolgd, zelf veel met dans heeft gedaan, of choreograaf is, en beweert dat dit zijn topvoorstelling is, terwijl ik denk van niet, dan heeft dat met onderscheidingsvermogen te maken, meer dan met smaak. Anders zou je alle voorstellingen anders moeten gaan indelen. Ik wil niet zeggen dat ik het beter weet . . .'

'Waarom niet? Jij bent een deskundige, jij bent je hele leven hiermee bezig geweest.'

'Omdat als zijn beleving zo is, ik niet tegen hem kan zeggen: sorry, het klopt niet. Dat is dan een waardeoordeel van mij over hem.'

'Maar was dat niet juist jouw taak als docent op de Theaterschool? Om progressie, kwaliteit, waarde te onderscheiden?'

'Jawel. Maar de waarheid ligt niet alleen bij mij, ook bij die andere persoon, die zegt: ik vind dat zo. Ik vind het een beetje hoogdravend om daar tegenin te gaan of eraan af te doen. Op school heb ik dat wel, van A tot Z. Daar geldt, als je niet aan de eisen voldoet, sorry, ga maar iets anders doen, of zoek een andere opleiding. Maar buiten school heeft iedereen het volste recht om te vinden wat hij vindt, ook degene die dat jongetje met de traan geweldig vindt. Ik heb dan niet het idee, je zou je moeten ontwikkelen, je beter kunnen scholen, of beter leren kijken.'

'Hoe verhoudt zich dit alles tot het dagelijks leven? Een mens kan niet 24 uur per dag dansen en verdwenen zijn in de kunst? Af en toe moet je hier op aarde terugkomen.'

Hij lacht. 'Natuurlijk, je meandert door het leven, de ene keer ben je erin, de andere keer eruit. Ik zie heel graag kunstuitingen, om me mee te laten voeren. Maar ik weet ook, je moet weer terug. Je kunt niet de hele dag daarmee bezig zijn. Vroeger wel, toen kon ik de hele dag dansen. Nu ik ziek ben is dat het meest pijnlijke van alles. Ik voel aan alles dat ik het op enig moment los moet laten, en ik ben daar nog niet. Ik kan dat nog niet. Ik heb het nodig dat mijn lijf beweegt, dat het voelt en straalt. En dat gaat voorbij, daar worstel ik mee.'